

Nr 3

Utrikesutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner angående bistånd åt de s. k. underutvecklade länderna, m. m.

I. Ut i de likalydande, till utrikesutskottet hänvisade motionerna nr 53 i första kammaren av herr *Lundström m. fl.* och nr 61 i andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* om bistånd åt de s. k. underutvecklade länderna, m. m., föreslås — under hänvisning beträffande motiveringen till de likalydande motionerna I: 55 och II: 60 — att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte

1. hemställa att Sverige inom OEEC och vid de nyligen beslutade förhandlingarna mellan västeuropeiska och nordamerikanska stater verkar för en ökad och samordnad insats till bistånd åt de underutvecklade länderna, varvid möjligheterna att uppnå en konjunkturstabiliserande och sysselsättnings-tryggande effekt inom OEEC-ländernas näringsliv beaktas;

2. hemställa att Sveriges representanter inom FN får i uppdrag att verka för undersökning av mera effektiva vägar för att finansiellt och på annat sätt lösa det internationella distributionsproblem, som livsmedelsöverskotten inom vissa områden och underskotten inom andra aktualiserar; samt

3. hemställa a) att Sveriges representanter i FN får i uppdrag att göra förnyade ansträngningar för att driva frågan om vidgade insatser för familjeplanering och b) att Sverige fullföljer sin egen medverkan i fråga om åtgärder på detta område inom länder, från vilka framställning härom framkommer.

Beträffande motiveringen till de till utrikesutskottet här överlämnade motionerna tillåter sig utskottet — i likhet med motionärerna — hänvisa till vad därutinnan andragits uti motionerna I: 55 och II: 60.

II. Till utrikesutskottet har vidare överlämnats de likalydande motionerna I: 52 av herr *Bengtson m. fl.* angående utveckling och rationalisering av jordbruket i de s. k. underutvecklade länderna och II: 62 av herr *Elmvall m. fl.* om åtgärder till förbättrande av de underutvecklade ländernas livsmedelsförsörjning.

I dessa motioner hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om initiativ till samverkan med andra länder — helst inom ramen för Förenta Nationernas organisation och verksamhet — i syfte att

dels genom långivning och tekniskt bistånd verka för utveckling och rationalisering av jordbruket i de s. k. underutvecklade länderna,

dels åstadkomma en rationell distribution av livsmedel från länder med

överskottsproduktion till hjälp åt länder, vilkas folk lider brist på livsmedel,

dels ock skapa möjligheter för en i detta syfte ökad livsmedelsproduktion.

Beträffande motiveringen till dessa motioner får utskottet likaledes hänvisa till motionerna.

Utskottet

De till utskottet hänvisade motionerna I: 53 och II: 61 samt I: 52 och II: 62 behandlar frågor av samma eller i vart fall närbesläktad art. De upptas därför till samtidig prövning.

Utskottet erinrar först därom, att medan motionerna I: 52 och I: 62, som i sin helhet hänvisats till detsamma, innehåller motivering till däri framställda yrkanden, så återfinnes hela motiveringen till yrkandena i motionerna I: 53 och II: 61 uti motionerna I: 55 och II: 60, vilka remitterats till statsutskottet. Till vad däri hemställts har detta utskott icke att ta ställning. Men motiverna, som även avser de motioner, som hit hänvisats, har utskottet haft all anledning att ta del av. I dessa motiver ingår en utförlig redovisning av fakta rörande den gapande klyftan mellan rika och fattiga länder och av en rad därtill anknutna spørsmål inom den internationella biståndsverksamheten. Samma djupgående olikställighet inom världen utgör också bakgrunden till framställningen i motionerna I: 52 och II: 62.

Detta faktiska läge kräver enligt utskottets mening beaktande och positiva åtgärder, så mycket mer som denna klyfta inom världen, därest icke en radikal ändring av rådande utvecklingstendens kan åvägbringas, måste befaras bli ytterligare fördjupad. De svenska statsmakterna kan icke undandraga sig att i ökad grad medverka i de mellanfolkliga ansträngningarna på detta område.

Motionerna I: 53 och II: 61 upptar i sin första punkt de förhandlingar mellan västeuropeiska och nordamerikanska stater, som inom kort skall äga rum i samband med ifrågasatt översyn av OEEC:s verksamhet. Enligt motionärerna bör i detta sammanhang beaktas »möjligheterna att uppnå en konjunkturstabiliserande och sysselsättningstryggande effekt inom OEEC-ländernas näringsliv». Utskottet hänvisar till vad i detta hänseende anförts i utskottets utlåtande nr 2/1960 angående Sveriges anslutning till EFTA-konventionen. Utskottet vill vidare bringa i erinran de synpunkter, som från svenskt håll framlagts vid ett sammanträde i Paris den 20 februari 1960 och som fäster uppmärksamheten på vikten av att industriländerna anpassar sin ekonomiska politik efter utvecklingsländernas behov, bl. a. när det gäller att stabilisera råvarupriserna. Till motionärernas hemställan att Sverige bör vid berörda förhandlingar och inom OEEC verka för ökad och samordnad insats till bistånd åt de underutvecklade länderna ger utskottet sin anslutning.

Den andra punkten i motionerna I: 53 och II: 61 gäller det internationella distributionsproblem, som livsmedelsöverskott och -underskott aktualiserar. Samma problem behandlas jämväl i motionerna I: 52 och II: 62, som emellertid vidgat sin framställning till att avse även andra aspekter av världens livsmedelsproblem. I dessa motioner tillägges förefintliga livsmedelsöverskott en övervägande temporär betydelse. Huvudvikten lägges på en sådan rationalisering av jordbruksproduktionen i bristländer, att dessa i huvudsak skulle själva klara sin livsmedelsförsörjning. För att de snabbare skall kunna nå detta resultat, förutsätter motionerna långivning och tekniskt bistånd från mera utvecklade länders sida. Beträffande nämnda distributionsproblem förordas i motionerna I: 53 och II: 61 att genom svenskt initiativ undersökning åvägbringas av mera effektiva vägar för att finansiellt och på annat sätt lösa problemet.

I motionerna I: 53:s och II: 61:s tredje punkt förordas dels insatser inom FN för familjeplanering dels mer direkta bilaterala initiativ från svensk sida i samma syfte.

Inför utskottet har, som komplettering till motionsgruppen i fråga, lämnats en redgörelse för de åtgärder eller rekommendationer som under senaste tiden behandlats av svenska representanter inom FN eller dess fackorgan FAO och UNESCO eller genom direkta bilaterala åtgärder. Ur denna redogörelse må återgivas följande:

Utsikterna att inom Förenta Nationerna få till stånd beslut om insatser på familjeplaneringsområdet måste alltså anses ringa med hänsyn till de motsatta uppfattningar, vilka såsom närmare redovisats i motionerna I: 55 och II: 60, här gör sig gällande bland FN:s medlemsstater. Till följd härav har det förelegat svårighet att aktualisera frågan om familjeplaneringen i debatterna inom Förenta Nationerna. Från svenskt håll har man fäst uppmärksamheten på detta viktiga problem. Under det senaste mötet med generalförsamlingen förra hösten berördes sålunda frågan i ett par inlägg av den svenska delegationen. Därvid framhölls bland annat under hänvisning till en märkbar tendens till vidgad förståelse för det berättigade i en sund familjeplanering, att FN ej längre borde betrakta detta ämne som kontroversiellt utan i stället inom ramen för sitt tekniska biståndsprogram göra insatser på detta område i sådana länder, som insåg behovet av och önskade sådan hjälp.

Det tekniska bistånd, som Sverige enligt ett treårigt bilateralt avtal ger Ceylon i fråga om familjeplanering, har sedan arbetets början sommaren 1958 framskridit på ett tillfredsställande sätt i nära och effektivt samarbete med de ceylonesiska myndigheterna. Projektet har uppenbarligen mött ett verkligt och alltmer erkänt behov i Ceylon och kan sägas ha skapat en god grundval för fortsatta insatser.

Under hänvisning till att familjeplanering är ett av Pakistans största och mest trängande behov har pakistanska regeringen nyligen riktat en framställning till Sverige om hjälp på detta område i form bland annat av ett försöksprojekt i Karachi. Denna framställning undersökes och övervägs för närvarande i positiv anda inom berörda svenska instanser.

Inom ramen för den tekniska hjälp till underutvecklade länder, som lämnas genom FN:s utvidgade tekniska biståndsprogram och FN:s särskilda fond, intar jordbruket en framträdande plats. Till belysning härav kan näm-

nas, att vid fördelningen av de för biståndsprogrammet tillgängliga medlen FAO för 1960 i likhet med tidigare år erhållit det största bidraget samt att av särskilda fondens hittills beslutade projekt ett stort antal avser att bl. a. genom konstbevattning skapa produktiva jordbruksområden.

I det internationella samarbetet för teknisk hjälp åt de underutvecklade länderna, som äger rum genom FN:s biståndsprogram och särskilda fond, medverkar Sverige aktivt såväl såsom en av de största finansiella bidragsgivarna som genom utsändande av experter till andra länder och skolning av stipendiater i vårt land.

Bistånd till de underutvecklade länderna i form av långivning genom själva FN-organisationen förekommer ej. Frågan om en FN:s kapitalfond för detta ändamål har visserligen länge stått på dagordningen men politiska förutsättningar för upprättande av en dylik FN-fond har hittills ej förelagat. Det må emellertid erinras om den långivning, som sker genom andra internationella organisationer såsom Världsbanken och den nyligen upprättade Internationella utvecklingsfonden (IDA).

Inom ramen för Sveriges bilaterala tekniska bistånd har i samarbete med FAO organiserats en kurs i växtförädling, som just påbörjats i Lund med femton deltagare.

Motionerna I: 53 och II: 61 uttalar sig för ett allmänt hållet direktiv till »Sveriges representanter inom FN». Jämväl motionerna I: 52 och II: 62 förordar initiativ »helst inom ramen för FN:s organisation och verksamhet». Dessa appeller avser väl i främsta rummet den svenska delegationen vid FN:s generalförsamling men jämväl Sveriges permanenta FN-representations verksamhet.

Mot de allmänt hållna önskemål, som båda motionsgrupperna innefattar, har utskottet icke någon erinran att göra. Att Sverige bör i sin mån bidra till internationell samverkan i detta syfte finner utskottet vara ett väl motiverat anspråk på vårt land, inte minst ur den synpunkten att sådan samverkan utgör en viktig faktor för främjande av fredlig sammanlevnad mellan världens folk. Likaså förordar utskottet att redan påbörjade bilaterala insatser i fråga om tekniskt bistånd liksom beträffande familjeplanering i den mån ekonomiska och personella resurser står till buds fullföljes i ökad omfattning.

Då det blir fråga om konkreta åtgärder eller initiativ — sådana har helt naturligt icke specificerats i förevarande motioner — får utskottet erinra därom att instruktion för den svenska delegationen i FN enligt sedvanlig praxis årligen fastställs av regeringen sedan utrikesnämnden hörts i ärendet. Denna instruktion är jämväl i många stycken vägledande även för den permanenta representationens verksamhet. I den mån regeringen får anledning därutöver meddela denna speciella instruktioner, förutsätter utskottet att i ärenden av särskild vikt samråd sker med riksdagens representanter i utrikesnämnd, resp. utrikesutskott. Dessa har därigenom tillfälle att framföra sina meningar och uppslag hur de angivna problemen bör år efter år angripas.

Utskottet hemställer i anledning av motionerna

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad ovan anförts.

Utskottet hemställer vidare, att kamrarna måtte besluta att förevarande ärende avgöres vid dess andra föredragning i kamrarna.

Stockholm den 24 mars 1960

På utrikesutskottets vägnar:

RICKARD SANDLER

Vid ärendets behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Sandler, Boheman, Lundström, Torsten Bengtson, Elmgren och Erik Hagberg;

från andra kammaren: herrar Thapper och Bengtsson i Halmstad, fru Renström-Ingenäs, herrar Cassel, Åkerström, Heckscher, Svensson i Ljungskile, Wahlund och Alemyr.